

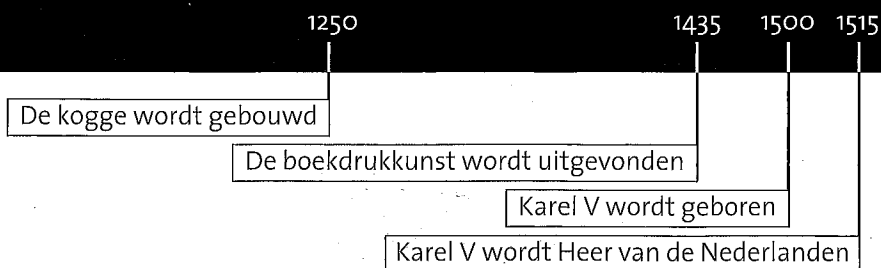
21

22

23

24

Dit moet je weten

Tijd van steden en staten

Over het water

In de Middeleeuwen waren er weinig wegen. Handelaren reisden meestal over het water. Soms liep een rivier door het land van een landheer. Dan moest je tol betalen. Rond 1250 werd de kogge gebouwd. Met dat schip kon je veel lading vervoeren én je kon ermee over zee varen. Handelaren voeren om Denemarken heen naar Zweden. Die route heette de Ommelandvaart. Schippers haalden overal lading op. Sommige steden wilden dat niet. Om de kooplui uit die stad te beschermen, verenigden zij zich in de Hanze.

Wie geen werk had, moest bedelen.

Boeren en burgers

In de stad waren rijke handelaren en de gildenmeesters de baas. Wie geen geld had, moest bedelen. Bedelaars sliepen bij de stadsmuur, in de open lucht.

De schutterij verdedigde de stad tegen vijanden. Binnen de stadsmuren zorgden de schout en zijn ridders ervoor dat alles veilig was. Wie iets ergs gedaan had, moest voor straf in een schandblok staan.

De meeste boeren waren niet vrij. Ze moesten voor alles toestemming vragen aan hun landheer. Ook bijvoorbeeld als zij wilden trouwen.

Pik in, dat land!

In 1400 bestond Nederland uit allemaal kleine landjes. De graven en hertogen die er de baas waren, probeerden hun landjes steeds groter te maken. Dat deden ze bijvoorbeeld door met iemand te trouwen die ook land had.

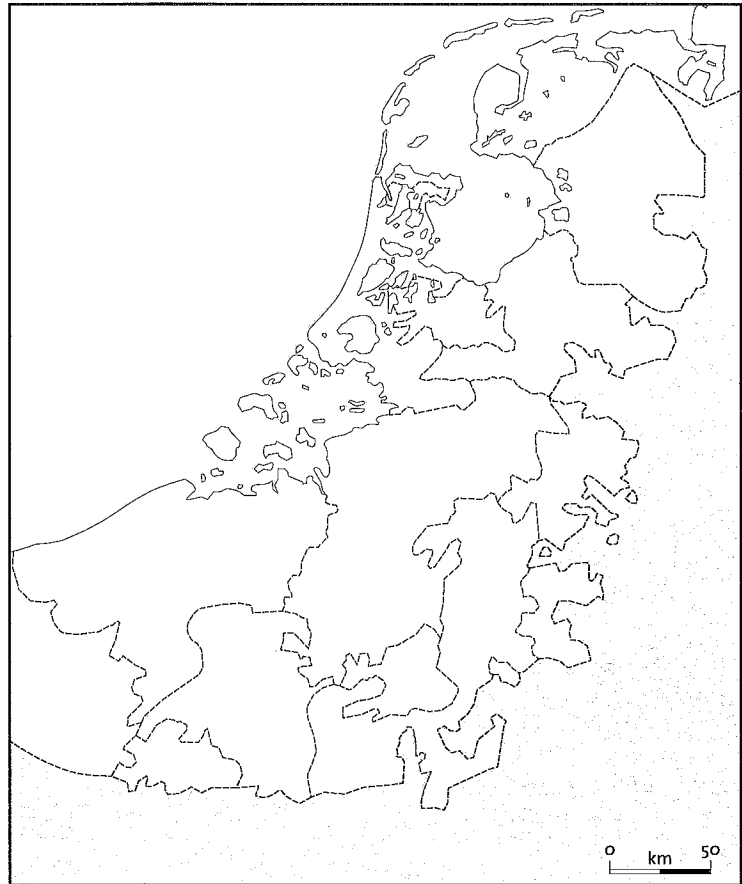
Toen werd Filips de Goede van Bourgondië hier de baas. Hij wilde dat overal dezelfde regels en wetten kwamen. De landjes werden gewesten van zijn rijk. Uit die gewesten is later Nederland ontstaan.

Filips de Goede bestuurde het land goed. In elk gewest werd een stadhouder de baas. Mensen uit de gewesten mochten een beetje meebeslissen over het bestuur van het hele land. Dat gebeurde in een vergadering die de Staten-Generaal heette. Filips luisterde goed naar al die mensen, maar de beslissingen nam hij zelf.

Filips de Goede stierf in 1467. Daarna werd het Bourgondische Rijk nog groter. In 1500 werd Karel V geboren. Hij werd in 1515 Heer der Nederlanden.

De koningin leest de troonrede voor. Daarmee opent ze de vergadering van de Staten-Generaal.

De Nederlandse gewesten in 1400.

Wat een feest!

Filips de Goede liet het oorlog voeren aan zijn ridders over. Die beloofde hij met feesten. Heel trouwe ridders kregen het Gulden Vlies. Filips nodigde kunstenaars en schrijvers uit aan zijn hof. Eén van die schilders was Jan van Eyck. Ook in kerken kwamen steeds meer schilderijen en beelden. Rijke edelen wilden beelden en schilderijen hebben om te laten zien hoe rijk ze waren. Boeken werden nog steeds overgeschreven door monniken. In 1435 werden ze voor het eerst gedrukt. Laurens Janszoon Coster sneed de tekst van een bladzijde uit een blok hout. In 1450 drukte de Duitser Johann Gutenberg voor het eerst met losse letters. Door deze uitvinding konden ook minder rijke mensen boeken kopen.